

відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя.

2. Особи, які створюють юридичну особу, несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, що виникли до її державної реєстрації (ч. 4 ст. 96 ЦК) тощо.

3. Солідарна відповідальність має місце в учасників повного товариства по зобов'язаннях цього товариства (ст. 66 Закону «Про господарські товариства»).[8;31]

Порядок виконання солідарного обов'язку боржників передбачений ст.ст. 541, 543, 544, 545 Цивільного кодексу України. За загальним правилом шкода, заподіяна кількома особами, відшкодовується кожною з них в частині, заподіяній нею (в порядку часткової відповідальності). Особи, які спільно заподіяли шкоду, тобто заподіяли неподільну шкоду взаємопов'язаними, сукупними діями, несуть солідарну відповідальність перед потерпілою особою. Тобто солідарна відповідальність виникає при спільному спричиненні кількома особами шкоди потерпілому і розрахована на ті випадки, коли неможливо встановити, які з дій і якою мірою спричинили збитки, тому в зобов'язанні беруть участь декілька боржників, які відповідають перед потерпілою особою солідарно. Підставою солідарного відшкодування збитків є факт спільності дій учасників правовідносин, в результаті яких завдано збитків.

Солідарний обов'язок або солідарна вимога виникають у випадках, встановлених договором або законом, зокрема у разі неподільності предмета зобов'язання. Якщо розглядати солідарний обов'язок як відповідальність, то положення ст. 543 Цивільного кодексу України щодо порядку виконання солідарних обов'язків можна застосовувати і до солідарного відшкодування збитків.

Розмежування різних видів відповідальності (солідарної, часткової та субсидіарної) підтверджується насамперед потребами практики та має важливу роль у забезпеченні стабільності цивільного обороту, слід зазначити, що права природа часткової, субсидіарної та солідарної відповідальності відображає розвиток та ускладнення цивільно-правових зобов'язань. Основи яких були закладені ще в римському праві. Де було розроблене і загальне правило: Часткова відповідальність настає за порушення будь-

якого зобов'язання, в якому бере участь кілька боржників, якщо інше не встановлено законом або договором. Кожен з боржників відповідає перед кредитором у певній частці.

Можемо сказати те, що ці види відповідальності є важливими інститутами цивільного права України. Завдяки різноманітності способів відшкодування завданої шкоди захищаються права кредиторів, що у свою чергу надає впевненості в цивільно-правових відносинах між їх суб'єктами. По-друге, частковою є така відповідальність, яка покладається на кілька кредиторів або кілька боржників і кожен із кредиторів має право вимагати виконання, а кожен з боржників повинен виконати зобов'язання у певній частці. Солідарне зобов'язання, а, отже, солідарна відповідальність настає тоді, коли це передбачено договором або законом; в усіх інших випадках — часткова відповідальність. Причому частки повинні бути рівними, якщо інше не випливає із закону або договору. По-третє, всі три субінститути інституту цивільної відповідальності мають спільні та відмінні риси.

Спільні риси полягають зокрема у підставі настання відповідальності (склад правопорушення) та загальних умовах виникнення відповідальності (протиправні дії боржника; наявність наслідків у вигляді шкоди у кредитора; наявність причинного зв'язку між діями боржника і наслідками у вигляді шкоди, що виникли у кредитора; вина боржника). Також спільність проявляється в тому, що ефективність цивільно-правової відповідальності взагалі, та часткової, субсидіарної та солідарної зокрема, залежить передусім від її застосування до конкретних осіб, винних у скоєнні цивільного правопорушення. Крім того, враховуючи принцип диспозитивності, властивий як цивільному праву в цілому, так і окремим його інститутам, зокрема інституту відповідальності, особливості застосування як часткової, субсидіарної і солідарної відповідальності полягає в тому, що потерпіла сторона (кредитор) сама вирішує, застосовувати чи не застосовувати міри відповідальності до правопорушника (боржника).

Проте, незважаючи на спільні риси часткової, субсидіарної та солідарної відповідальності, кожна з них є окремим видом відповідальності зі своїми особливостями застосування. Особливість часткової відповідальності

полягає в тому, що вона підлягає застосуванню за загальним правилом, яке витікає із ст.541 ЦК, яка передбачає, що солідарні зобов'язання (в, тому числі і солідарна відповідальність) виникають, якщо вони передбачені договором або встановлені законом, наприклад, при неподільності предмета зобов'язання. Особливість застосування субсидіарної відповідальності полягає передусім у тому, що до того як кредитором не буде пред'явлена вимога до основного боржника, який у свою чергу не виконає таку вимогу, кредитор не може звертатися з вимогою до субсидіарного боржника. Особливістю ж солідарної відповідальності є те, що вимога кредитора одночасно може бути пред'явлена до усіх солідарних боржників у повному обсязі, і в разі

виконання одним з боржників обов'язку у повному обсязі, то до нього переходить право вимагати виконане, без врахування свого особистого обов'язку, у інших солідарних боржників.

Таким чином, солідарну відповідальність слід відрізняти від додаткової (субсидіарної) відповідальності. При субсидіарній відповідальності відповідає боржник по зобов'язанню тільки в тому випадку, коли стягнення з нього чомусь неможливо, кредитор звертається з вимогою до тієї особи, на яку покладена додаткова відповідальність.

Правильне розуміння та застосування яких на практиці має допомогти у вирішенні цілого ряду питань, пов'язаних з реалізацією інституту цивільно-правової відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №№40-44. - Ст.356.
2. Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №№40-44. - Ст.356.
3. Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая: Общие положения. - 2-е изд. - М., 2005. - С.703-705
4. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав. Изд. 2-е, стереотип. - М.: "Статус", (Классика российской цивилистики). 2001. - 411 с.
5. Довгерт А.С., Кузнецова Н.С. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. - К. - С. 390-391
6. Кантафарова І. С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні: автореф. дис. на здобуття ступеня докт. юрид. наук. К., 2007. - С.6
7. Левандовскі К. М. Правове регулювання субсидіарної відповідальності фізичних та юридичних осіб в Україні та Німеччині (порівняльно-правовий аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - К., 2012. - с.11
8. Мішковська Л.В. Цивільно-правова відповідальність в Україні // Наше право. - 2010. - № 4. ч.1 - С. 30-34
9. Сердюков К.А. Правоотношения с множественностью лиц в российском гражданском праве. Автореф. дис. канд. юрид. наук. - Ростов-на-Дону, 2011. - С.11
10. Чернышева И.В. Правовое положение субъектов в солидарных обязательствах // Рос. юрид. журн. - 2006. - № 4. - С. 118
11. Шевченко Я. М. Цивільне право України. — Т. 1. Загальна частина. К., 2003. — С.92-93

ПРАВО НА АДВОКАТСЬКИЙ ЗАПИТ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Заборовський В.В.

адвокат, к.ю.н., доцент кафедри цивільного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Відповідно до ч.2 ст. 27 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), особи, які беруть участь у справі позовного провадження, для підтвердження своїх вимог або заперечень зобов'язані подати усі наявні у них докази до або під час попереднього судового засідання, а якщо попереднє судове засідання у справі не

проводиться - до початку розгляду справи по суті. А тому, одним із основних способів отримання адвокатом як представником особи доказового матеріалу по справі є реалізація ним свого права на запит. Дане право є одним із найбільш важливих та абсолютно необхідним для, без якого значно утруднюється або взагалі є неможливим

надання кваліфікованої юридичної допомоги. Такий зв'язок проявляється в тому, що не виконання або неналежне виконання представником конкретної особи в тій чи іншій цивільній справі своїх процесуальних прав та обов'язків, значною мірою залежить від обсягу відомостей, якими володіє адвокат, та які можуть використовуватися як докази для підтвердження позицій свого клієнта. А формування належної та допустимої доказової бази є одним із основних чинників одержання позитивного результату по конкретній справі.

Беззаперечно, що новий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1] на значно вищому рівні врегулював дане питання, оскільки праву на адвокатський запит вже присвячена значна за розмірами стаття 24. В даному нормативному акті вже чітко розкривається зміст терміна «адвокатський запит», за яким адвокатський запит - письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту (ч.1 ст. 24 Закону).

Певним позитивним аспектом нового Закону є чітке встановлення строку надання адвокату відповідної інформації. Так, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом. Але в цій же статті вказується, що у разі якщо адвокатський запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду адвокатського запиту може бути продовжено до двадцяти робочих

днів з обґрунтуванням причин такого продовження, про що адвокату письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання адвокатського запиту. Встановлення в даному випадку таких оціночної категорії «значного обсягу інформації» або «значної кількості даних», які є критерієм до можливості подовження строку розгляду адвокатського запиту до 20 робочих днів, може нівелювати ефективність даного механізму отримання інформації.

В даному випадку слід врахувати й те, що подовження строку розгляду адвокатського запиту до 20 робочих днів взяте за аналогією з положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» (ч.4 ст.20) [2]. Крім цього, про ототожнення права на публічної інформації запит і права на доступ до публічної інформації свідчить і положення п.3 ч.2 ст.24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» в якій зазначається, що у разі якщо задоволення адвокатського запиту передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як десять сторінок, адвокат зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк. Розмір таких витрат не може перевищувати граничні норми витрат на копіювання та друк, встановлені Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Отже, в даному випадку можна прийти до висновку, що законодавець не робить чіткої різниці між правом на адвокатський запит та правом на отримання публічної інформації. Але в даному випадку повністю не враховується специфіка адвокатської діяльності, оскільки не можна порівнювати суб'єкта, якому потрібна інформація (публічна) для реалізації своїх законних прав, та адвоката, який реалізовує свої законні повноваження шляхом збирання певної інформації для захисту прав іншої особи. Тому, можна прийти до висновку про повне нівелювання законодавцем правом адвоката на запит, порівнявши його з правом будь-якої особи на публічну інформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

ПИТАННЯ ЕВТАНАЗІЇ : МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Зінич С.І

студент IV-го курсу
юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Заборовський В.В.

В науковій літературі та пресі дуже часто можна зустріти обговорення питання про право на смерть. В дискусіях стикаються дві протилежні позиції, що визначають, з одного боку необмеженість свободи особистості в вирішенні цих питань, а з іншого - її повну підпорядкованість суспільним та державним інтересам (концепція патерналізму). Сам термін «право на смерть» звучить парадоксально: бо на протязі віків передумовою всіх людських прав було саме фундаментальне, головне з них - право на життя.

Життя людини в Україні визнається найвищою соціальною цінністю. Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [1, 27]. Право на життя також гарантується ст. 281 Цивільного кодексу України.

Постає питання: чи є у невиліковно хворої людини право самою розпоряджатися своїм життям, право на евтаназію, саме так у літературі називається навмисне прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань. Цей термін вживається у ст.52 „Основ законодавства України про охорону здоров'я”. Отже його вживання у наукових дослідженнях набуло легального статусу.

Сьогодні питання щодо можливості застосування евтаназії залишається відкритим. У більшості держав світу евтаназія або не передбачена законом, або заборонена ним. Найпершою країною, яка визнала евтаназію, були Нідерланди.

Евтаназія була легалізована в Бельгії в 2002 році. В бельгійських аптеках навіть з'явилися спеціальні прилади для евтаназії. За законом Бельгії евтаназія може бути застосована щодо людини, якій виповнилося 18 років і, яка страждає невиліковним захворюванням [3, 153].

У Фінляндії та Швеції пасивна евтаназія (невжиття лікарем лікувальних заходів щодо невиліковно хворої людини) не вважається протизаконною, проте підставою для її застосування є вільне і свідоме волевиявлення пацієнта, причому аналогічні прохання навіть від найближчих родичів визнаються юридично недійсними.

У ВРУ розглядалося питання евтаназії, але обурення духовенства не дозволило утвердити його. Особисто для мене -даний факт є незрозумілим, адже Україна, як ми знаємо - держава світська...

На сьогодні евтаназія в Україні заборонена законом. Про це йдеться у ст.52 „Основ законодавства України про охорону здоров'я”.

Багато хто вважає, що застосування евтаназії, забезпечує право людини на самостійне розпорядження своїм життям, а також гуманність, яка дозволяє не терпіти нестерпні страждання, високої позитивної оцінки заслугує повага до волі людини, що бажає своїм відходом із життя зняти моральний і фінансовий тягар із близьких людей.

Евтаназією є умисні дії чи бездіяльність медичних працівників, які здійснюються ними за наявності письмово оформленого клопотання пацієнта, який перебуває у стані, коли усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, з дотриманням законодавчо встановлених умов, з метою припинення його фізичних, психологічних і моральних страждань, у результаті яких реалізується право на гідну смерть.

Необхідність вивчення правових проблем евтаназії у ракурсі медичного права обґрунтовується складною природою самої евтаназії, де тісно переплелися питання медицини і права. Цей термін запропонований ще в XVI ст. англійським філософом Ф. Беконом, якому належать слова: "Обов'язок лікаря полягає не тільки у тому, щоб відновлювати здоров'я, але й у тім, щоб полегшити страждання і муки, що спричинені хворобою...". Варто згадати науковий напрям, що розвивається на сьогодні - правову